

De stilte doorbreken

Verhalen over geweld, moed en veerkracht van
vrouwen en mannen op Curaçao en Bonaire

Linda Terpstra

|

Anke van Dijke

CARIB
publishing

Deze publicatie is een project van Fundashon Nos T'ei Pa Otro – de Veilige Veste Kòrsou. De Veilige Veste Kòrsou is een vernieuwend concept voor de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Het initiatief streeft naar duurzame oplossingen voor huiselijk geweld, kindermishandeling, seksueel geweld en uitbuiting. Het brengt alle expertises en disciplines die noodzakelijk zijn voor samenhangende, integrale en resultaatgerichte hulp op het snijvlak van zorg en veiligheid onder één dak samen. Uitgangspunt is een brede samenwerking tussen lokale stichtingen, het bedrijfsleven en de overheid om geweld in de samenleving structureel terug te dringen.

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt met financiële hulp van de Stichting Bevordering van Volkskracht, de Maduro en Curiel's bank en Fundashon Nos T'ei Pa Otro.

J.E. Jurriaanse®

De stilte doorbreken

Verhalen over geweld, moed en veerkracht van vrouwen en mannen
op Curaçao en Bonaire
Linda Terpstra en Anke van Dijke

ISBN 978 90 8560 496 9

NUR 757 / THEMA JBFK / BISAC FAM001000

© 2026 Caribpublishing - Uitgeverij SWP Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Voorwoord

Al ruim vier decennia zet Fundashon Nos T'ei Pa Otro (FNTPO) zich in voor kwetsbare vrouwen en hun kinderen in onze samenleving. Wij bieden opvang, begeleiding en ondersteuning aan vrouwen die te maken hebben met relationeel en huiselijk geweld, verslaving en andere omstandigheden die hun leven kunnen ontwrichten.

In al die jaren hebben wij gezien hoeveel veerkracht mensen hebben. Wij geloven dat ieder mens het vermogen heeft om te herstellen en opnieuw perspectief op te bouwen. Je verleden is niet je toekomst. Daarom bieden wij naast veiligheid en bescherming ruimte voor herstel, persoonlijke ontwikkeling, zelfstandigheid en nieuwe kansen.

We zien ook hoe problemen in elkaar kunnen grijpen. Geweld, armoede, verwaarlozing, financiële afhankelijkheid en verslaving staan vaak niet op zichzelf. Ze kunnen elkaar versterken en mensen steeds verder in de knel brengen. Achter iedere situatie staat een mens met een eigen verhaal.

Juist die verhalen moeten gehoord worden. Geweld blijft vaak lang verborgen. Schaamte, angst en afhankelijkheid kunnen het moeilijk maken om erover te praten. Bewustwording begint bij het zichtbaar en bespreekbaar maken van wat er gebeurt. Dat vraagt moed van de mensen die hun verhaal vertellen én betrokkenheid van de mensen om hen heen.

De Stilte Doorbreken is een initiatief van FNTPO/Veilige Veste Kòrsou. Met deze publicatie willen we ruimte maken voor verhalen die te lang verborgen zijn gebleven en het gesprek over geweld verder openen. Een veilige samenleving vraagt iets van ons allemaal: van overheid en hulpverlening, van families en gemeenschappen en van ieder van ons.

Onze bijzondere dank gaat uit naar de mensen die hun persoonlijke verhaal met ons hebben gedeeld. Hun openheid en vertrouwen maken deze publicatie

mogelijk. Ook danken wij de professionals die hun kennis, ervaring en inzichten deelden en in dit boek aan het woord komen, en iedereen die aan de totstandkoming ervan heeft bijgedragen.

Laten wij samen de stilte doorbreken.

Fundashon Nos T'ei Pa Otro

Sonia Delfina-Baromeo

Voorzitter

Inhoud

De stilte doorbreken	9
Niet alle verhalen worden verteld	9
Wat wordt van generatie op generatie doorgegeven?	10
Als mensen spreken	10
Building Safer Communities Together	12
Spreeken kan het begin zijn van herkenning en erkenning	12
Tot slot	13

Deel 1 – De culturele en sociale werkelijkheid

Verschillende werkelijkheden	16
#LifeInLeggings	17
Culturele dubbelzinnigheid	18
Sensualiteit en seksualiteit	19
Seksuele autonomie	20
Machismo	21
Peer pressure	23
Vrouw-zijn	24
Hoe geweld buiten beeld raakt	27

Wat geven we door?	28
Slavernij en de vraag wat we doorgeven	28
Opvoeden: wie de macht heeft, heeft gelijk	32
Van onderdrukte emoties naar partnergeweld	33
“Ik heb het overleefd, jij overleeft het ook wel”	34
Geweld heeft een eigen dynamiek	35
Je gaat het pas zien als je het doorhebt	37

Deel 2 – De portretten

Rosangel	Geen kus. Geen knuffel. Niks.	40
Sulay	Hij moet zijn eigen emoties beheersen	45
Dewi	God hates abuse	51
Jayden	Het achtervolgt me, wat ik fout heb gedaan	58
Mimi	Ik mocht mijn baby niet knuffelen	65

Aileen	Ik had willen dansen, zingen, toneelspelen en schrijven	74
Shurby	Don't fuck with me	78
Yara	Ze is van mij	82
Celine	Ik heb gedaan wat een moeder moet doen	90
Glenda	Het heeft me gemaakt tot wie ik nu ben	97
Shirley	Anders opvoeden is méér dan stoppen met slaan	105

Deel 3 – De werkelijkheid van geweld

Anders kijken: geweld tegen vrouwen 114

Wanneer 'normaal' niet meer normaal is	122
Wat is waar?	123
De stilte doorbreken	124

Anders kijken: seksueel misbruik van kinderen en jongeren 125

Eerder misbruik maakt kinderen niet weerbaarder	128
Een snipper aandacht	129
De slavernij van de armoede	130
Twee werkelijkheden	130
Kenmerken en dynamieken bij seksueel misbruik van kinderen	131
Wat zien we en wat missen we?	134

Anders kijken: geweld raakt kinderen, ook als het niet direct tegen hen is gericht 136

Wat moet er gebeuren? 138

De stilte doorbreken	138
Speciale aandacht voor kinderen	138
Stoppen met normaliseren en legitimeren	139
Armoede	139
Duurzame zorg	140
Ingrijpen en doorpakken	140
Samenwerken en de krachten bundelen	141

Tot slot 142

Nawoord 144

De stilte doorbreken

Niet alle verhalen worden verteld

Over huiselijk geweld, kindermishandeling, incest, seksueel geweld en seksuele uitbuiting wordt op Curaçao en Bonaire vaak gezwegen omdat het een groot taboe is. Schaamte, angst, loyaliteit aan de pleger, familie-eer en sociale druk zijn sterker dan de vrijheid om te spreken.

Spreken maakt zichtbaar wat verborgen is.

Het helpt om te herkennen hoe geweld deel uitmaakt van het leven van mensen.

Het helpt om te erkennen wat geweld met hun leven heeft gedaan.

Erkenning is nodig voor herstel.

Het doorbreken van het zwijgen helpt om woorden te geven aan het geweld in de gemeenschap.

Dat is nodig om te voorkomen dat we pijn en geweld opnieuw doorgeven.

Aan kinderen. Aan kleinkinderen. Aan de volgende generatie.

Geweld kan grote impact hebben op kinderen, jongeren en volwassenen. Het kan hun gevoel van veiligheid en eigenwaarde beschadigen, hun ontwikkeling belemmeren en relaties binnen gezinnen en families ontwrichten. Kinderen lopen vast op school, volwassenen vallen uit op hun werk, mensen raken geïsoleerd, worden ziek of dragen de gevolgen jarenlang met zich mee.

Maar wat is geweld eigenlijk? Wat in wetten, beleidsstukken, onderzoeken en internationale verdragen als grensoverschrijdend of geweld wordt benoemd, wordt in het dagelijks leven op de eilanden lang niet altijd zo gezien.

Geweld in afhankelijkheidsrelaties gaat over meer dan de klap, de verkrachting, de mishandeling of de uitbuiting zelf. Om geweld te begrijpen, moeten we ook kijken naar de wereld eromheen. Naar hoe mensen denken over mannen, vrouwen en kinderen. Naar opvoeding, respect en gehoorzaamheid. Naar macht en onderlinge verhoudingen. Naar wie bepaalt en wie zich moet aanpassen. En naar culturele codes die ervoor zorgen dat geweld en de gevolgen ervan niet altijd als geweld worden gezien, herkend of erkend. De geschiedenis van de eilanden speelt daarin mee.

Wat wordt van generatie op generatie doorgegeven?

Geweld tegen vrouwen en kinderen is overal ter wereld een hardnekkig vraagstuk. In samenlevingen met een eeuwenlange geschiedenis van slavernij en kolonialisme krijgt dat vraagstuk een extra dimensie. Samenlevingen die op slavernij waren gebaseerd, waren extreem ongelijk en gewelddadig; terreur werd gebruikt om controle te houden.¹ Mensen werden beroofd van hun vrijheid en zelfbeschikking. Wie macht had, bepaalde. Wie afhankelijk was, moest zich voegen. Gezinnen werden uit elkaar gerukt doordat mensen werden doorverkocht. Vrouwen en meisjes waren kwetsbaar voor seksuele uitbuiting en seksueel geweld. Verzet kon met extreem geweld worden bestraft. Strikte gehoorzaamheid was daarom een noodzaak om te overleven.

De slavernij is afgeschaft. De patronen die gedurende generaties zijn ontstaan, verdwenen daarmee niet als vanzelf. Opvattingen over macht en gehoorzaamheid, over mannen en vrouwen, seksualiteit, opvoeding, grenzen en het recht om zelf te bepalen wat er met je lichaam gebeurt, worden mede gevormd door wat van generatie op generatie wordt doorgegeven. Vaak onbewust.

Zonder alles te bepalen, werkt de geschiedenis van slavernij en kolonialisme nog altijd door in het heden. Normen, gewoonten, overtuigingen, trauma's en manieren om met macht, pijn en conflicten om te gaan zijn verankerd in de gemeenschap en worden overgedragen. Wat de ene generatie leerde om te overleven, is terechtgekomen in de opvoeding, relaties, grenzen, liefde en gezag van de volgende generatie. Juist daarom is het belangrijk om deze geschiedenis in de ogen te kijken.

Als mensen spreken

In dit boek vertellen elf mannen en vrouwen die op Bonaire en Curaçao wonen of er zijn opgegroeid over hun ervaringen met geweld. Eén twintiger, zes dertigers, één veertiger, twee vijftigers en één zestiger; twee mannen en negen vrouwen. Drie van hen komen uit hetzelfde gezin: de moeder, één van haar zonen en haar dochter. Eén zoon wilde zijn verhaal niet vertellen. Dat was te confronterend voor hem.

1 <https://www.canonvannederland.nl/nl/slavernij>

De vrouwen en mannen vertellen over wat zij meemaakten en hoe zij daarop terugkijken. Over wat het zwijgen met hen heeft gedaan. Over pijn, overleven en betekenis geven aan wat er is gebeurd. Hun verhalen zijn verwerkt in elf portretten. De portretten zijn geanonimiseerd.

Daarnaast delen zeven professionals hun ervaringen en hun kijk op geweld in afhankelijkheidsrelaties op de eilanden: drie mannen en vier vrouwen. Zij komen uit verschillende hoeken van de samenleving: politie, politiek, jeugdwerk, (jeugd)zorg, het maatschappelijk werk en de theaterwereld. Zij vertellen wat zij zien, waar zij tegenaan lopen en wat volgens hen nodig is om geweld terug te dringen. Hun kijk op huiselijk geweld, kindermishandeling, incest, seksueel geweld en seksuele uitbuiting – en op de gemeenschappen waarbinnen dit plaatsvindt – is verwerkt in verschillende hoofdstukken. Ook hun verhalen zijn geanonimiseerd. Op verzoek van verschillende professionals worden zij niet met naam en toenaam genoemd.

De scheiding tussen beide groepen is niet scherp. Professionals vertellen ook over ervaringen met geweld in hun eigen leven. En de mannen en vrouwen die over hun persoonlijke ervaringen vertellen, spreken ook vanuit hun werk en hun professionele kennis.

Mensen zoeken naar woorden voor wat zij hebben meegemaakt. Ze noemen het lang niet altijd geweld. Ze vertellen over angst. Over vernedering, pijn en verdriet. Over verwarring, schaamte en schuld. Ze vertellen over grenzen die werden overschreden. Over hun lichaam dat werd betast en aangerand. Over voortdurend op je hoede zijn of juist niets meer voelen omdat zich afsluiten voor emoties de enige manier was om het geweld te verdragen. Over geen uitweg meer zien en wanhoop. Over hun jeugd en hun ontwikkeling die hen zijn ontnomen. En over de impact op hun leven.

Hun verhalen maken zichtbaar waar geweld over gaat. Geweld is geen theoretisch debat over wat wel geweld is en wat geen geweld is. Het gaat over wat er met kinderen en volwassenen gebeurt wanneer hun veiligheid, waardigheid, lichamelijke integriteit en zelfbeschikking worden aangetast. De verhalen in dit boek maken die impact zichtbaar.

Building Safer Communities Together²

Er gebeurt gelukkig veel op de eilanden om geweld in afhankelijkheidsrelaties aan te pakken. Er zijn wetten en beleid, onderzoeken, lessen op scholen, campagnes en organisaties waar slachtoffers terecht kunnen. Professionals worden getraind om signalen van geweld te herkennen. Slogans als *'Building Safer Communities Together'*, *'No Mas No More'*³ en *'Hear my Voice'*⁴ zijn niet alleen veelzeggend maar ook hoopgevend.

Tegelijkertijd is er nog een kloof tussen wat in beleid, onderzoek, *awareness*-programma's en hulpverlening als geweld wordt benoemd en wat mensen in hun dagelijks leven als geweld herkennen. Wat op basis van wet- en regelgeving een grensoverschrijding of geweld is, kan voor mensen op de eilanden vertrouwd en normaal zijn. Zeker wanneer het gebeurt binnen een gezin, een relatie of een gemeenschap waarvan je afhankelijk bent en waaraan je loyaal bent.

Die kloof tussen beleid en het gewone leven wordt kleiner en verandering komt dichterbij wanneer ervaringen bespreekbaar worden. Wanneer mensen woorden kunnen geven aan wat hen is overkomen en anderen bereid zijn daarnaar te luisteren. Wanneer zichtbaar wordt wat geweld met mensen doet. En wanneer mensen zich gaan afvragen: vinden we dit eigenlijk nog normaal of willen we dat dit verandert?

Spoken kan het begin zijn van herkenning en erkenning

Met deze publicatie willen we bijdragen aan het zichtbaar maken van geweld in afhankelijkheidsrelaties en ruimte creëren voor verhalen die te lang niet verteld zijn. Want zwijgen beschermt uiteindelijk niet degenen die geconfronteerd werden met geweld.

2 De naam van een conferentie die Aliansa en CIPOS in augustus/september 2026 organiseerden.

3 *No Mas No More* staat voor een koninkrijksbrede werkgroep en campagne die zich inzet om huiselijk geweld en kindermishandeling te stoppen op de zes Caribische eilanden binnen het Koninkrijk der Nederlanden en in Nederland zelf.

4 De naam van het congres dat Bos di Hubentut in oktober 2026 organiseert.

Tot slot

Dit boek begint met de sociale en culturele context waarin geweld op de eilanden plaatsvindt. Daarna volgen de portretten van de mensen die hun verhaal met ons deelden. In de nabeschouwing brengen we hun ervaringen bij elkaar en kijken we naar de geweldsmechanismen die uit hun verhalen naar voren komen.

Deel 1

De culturele en sociale werkelijkheid

In dit deel van het boek staan we stil bij de sociale en culturele werkelijkheid waarin jongens en meisjes groot worden, waarin vrouwen en mannen relaties aangaan en hun kinderen opvoeden. De wereld waarin zij betekenis geven aan hun ervaringen met geweld, lichamelijke integriteit en zelfbeschikking. Het is de wereld waarin de vrouwen en mannen leven die in dit boek hun verhaal vertellen.